

Miris gasa

Rusija - Kina

Dva gasovoda, jedan u okviru sistema "Altaj", iz zapadnog Sibira, i drugi, sa dalekog istoka Rusije, zajedno vredni 10 milijardi dolara, koji bi Kini doturali dragocenih 80 milijardi kubnih metara gasa godišnje, trebalo bi da u narednih pet godina postanu potpuno operativni

Iako će gasni fluid sadržinski znatno popuniti poveliki rezorvoar saradnje Rusije i Kine, to je rezultat tek jednog od 29 sporazuma utanačenih između dve zemlje prilikom nedavne posete predsednika Ruske federacije Vladimira Putina Narodnoj Republici Kini. Njegova treća Kini i prva u

drugom prezidencijalnom terminu. U drugoj polovini godine, očekuje se još jedan ovakav "izlet". Iako sporazum podrazumeva kooperaciju dva susedna energetska diva, Gazproma i CNPC, finansijski detalji aranžmana, za razliku od dogovorenih količina i "tajminga", kako je saopštio Aleksej Miler, prvi čovek ruske

kompanije, u vreme potpisivanja nisu elaborirani. Izvanredno značajan detalj koji bi analitičare mogao odvesti, ili zvesti, na jednu ili drugu stranu sopstvenih zaključaka. Bar kada su pitanju strateški odnosi dva kontinentalna suseda. Je li cena ekonomska, ili nosi "aromu strateškog opredeljenja", postaje ključna enigma u promišljanju i mnogo širih, globalnih odnosa.

Kung-fu

Korpus sporazuma iz trgovinske i ekonomske sfere, u prisustvu 800 ruskih i bezbroj domaćih biznismena je, ipak, bio samo deo svestranijeg pretresanja relacija. Iznad svega, one u političkoj ravni. A nije izostao ni "kung-fu" performans kome je ruski predsednik Putin prisustvovao prilikom posete manastiru Shi Yunsin, u provinciji Hunan. Nije poznato da li je, po već ustaljenom običaju, i sam demonstrirao pomenutu veštinu. Vladimir Putin poseduje "crni pojas" u disciplini džudoa.

Potpisano je ukupno 15 sporazuma iz ekonomske sfere, uključujući četiri iz energetskog sektora. Intrigantno je to da je odsustvovao dil o isporuci petroleja koji je, nema nikakve dileme, Kina, možda, najviše i želela. Najavljeno je, međutim, dalje jačanje veza na polju telekomunikacija i transporta. Nema, međutim, sumnje da ovaj ključni, kao i ostali ugovoreni aranžmani otvaraju polje strateške saradnje dva dugo vremena posvađana ideološka suseda. I to u vreme kada su se čvrsto držali "crvenog idioma".

Indikativna je, u tom smislu, bila i "opomena" portparola kineskog ministarstva inostranih poslova da su odnosi već i uoči ovog samita "stajali vrlo visoko". Kako i ne bi, kada su se Vladimir Putin i Hu Đintao, kineski predsednik, samo prošle godine četiri puta međusobno sreli. A to je i omogućilo da se realizuje službena svrha posete, otvaranje "Godine Rusije u Kini".

Ceremoniji je prisustvovalo preko hiljadu ruskih gostiju. Tom prilikom je u Pekingu otvoren i Ruski informativni centar. Obeležavanjem Godine Rusije u Kini trebalo bi da se revitalizuju kulturne veze dva naroda i dve države. U okviru celogodišnjeg festivala Kinezi su pripremili bogatu ponudu od čak preko 260 manifestacija. Dogovor je pao još 2004. godine.

Miroljubiv i prijateljski prilaz koji je dominirao razgovorima, međutim, ne ometa dve strane u prilično ofanzivnoj vojnoj saradnji, koja podrazumeva obilne nabavke najmodernijih sistema naoružanja. U pitanju su, zapravo, grandiozne isporuke ruskog oružja Kini, koje se mere milijardama dolara. Sem toga, i ove će se nastaviti prošle godine začeti "zajednički egzercir". Bilo je, naravno, reći i o tome. Detalja, međutim, nema.

SAD: Pogrešan smer

Ovakvi tonovi pletu, u najmanju ruku, "zagonetnu melodiju" u američkim ušima. Jer, ovi nisu, nimalo slučajno, već 5. marta, sa 94 strane izveštaja jedne od najuticajnijih domaćih agencija za davanje intelektualnih usluga, Saveta za spoljne odnose, izašli sa naslovom "Pogrešan smer Rusije: Šta bi SAD mogle i smele da čine?" Tim papirom se otvoreno sugerije da su ruska spoljna i unutrašnja politika krenule pogrešnim pravcem koji šteti američkim strateškim interesima, te da od američko-ruskog partnerstva, navodno, nije ostalo ništa.

Zaključak je da bi Amerika ubuduće morala voditi koordiniranu politiku Zapada u primeni selektivne kooperacije sa Rusijom. Bila bi to varijanta neke vrste "politike detanta" u vreme prohujalog Hladnog rata. Samo nedelju dana kasnije, iz Stejt departmenta stigao je godišnji Izveštaj o ljudskim pravima. Okrivljuju se Vladimir Putin i njegova administracija. Od praktičnog lišavanja ovlašćenja parlamenta, preko ograničavanja medijskih sloboda, do političkih pritisaka na sudove, proganjanja nevladinih organizacija i mnogo čega drugog.

Dokument o Strategiji nacionalne bezbednosti Bele kuće, pet dana uoči posete Pekingu, rezimirao je optužbe, upozoravajući ruske vlasti i predsednika Putina da bi sprečavanje demokratskih promena kod kuće i na strani moglo štetiti razvoju odnosa Rusije sa Amerikom, Evropom i njenim susedima. Kondoliza Rajs je nediplomatski sebi dozvolila da, pri boravku u Sidneju, izrazi nadu kako će Rusi naći načina, ako je potrebno, i da promene sadašnju vladu! Kaskada papira i saopštenja sručila se na ruskog predsednika uoči samog puta u Kinu. Teško je verovati da je to bilo slučajno. Zato i "energetski dil" Kine sa Rusijom dobija u ovakvom kontekstu sasvim jasnu konotaciju nepoželjnog.

Iduće, 2007. godine, očekuje se realizacija jednog od najintrigantnijih detalja u međusobnim odnosima. Demarkacija granične linije, duge 4.300 kilometara, između dve države. Ako se sve završi na očekivano povoljan način, druga strana bi, potom, organizovala Godinu Kine u Rusiji. Hoće li sve ići po planu? Za sada nema nikakvog razloga za sumnju.

Poslovni forum

Vrednost trgovinske razmene Rusije i Kine je još uvek na relativno oskudnom nivou, iako je u odnosu na prošlu godinu podignuta za velikih 37 procenata. Jedva tridesetak milijardi dolara čine tek jednu desetinu onoga što godišnje razmene dva prekopacifička suseda, SAD i Kina. Zato je prilikom ovogodišnje posete uglavljen i rusko-kineski Poslovni forum kome su prisustvovali brojni predstavnici biznisa obe strane.

Planira se da do 2010. godine vrednost trgovine bude podignuta na 60 do 80 milijardi dolara. Struktura ruskog izvoza je prilično debalansirana, jer opada izvoz robe sa višom tehničkom strukturom. Putin je naglasio da međusobna trgovina mora u tom smislu obuhvatiti i pozicije van sirovinsko-energetskog kompleksa. Ako ne, došlo bi do "nestabilnosti", zaključio je ruski predsednik. Vrednost obostrane trgovine je samo dva odsto ukupne kineske razmene sa svetom ili jedne devetine one sa Japanom, ili jedne osmine sa Evropskom unijom, pa čak i jedne šestine sa susednom Južnom Korejom.

Iranski čvor

Danas, u vremenu izdiferenciranih interesa i posebnih koncepata razvoja, dve zemlje, očigledno, nalaze mnoštvo zajedničkih interesa. Svemu bi, ipak, trebalo dati dimenziju odnosa u okviru trougla SAD-Rusija-Kina. A u tom "paklu neprozirnih interesa", pre svega, onih energetskih, nije mogla izostati ni središnja tema "iranskog čvora". Kako je preneo Itar-Tass, dogovoreno je tek da se sve u vezi sa Iranom rešava političkim i diplomatskim sredstvima. Kao i po pitanju severnokorejskog nuklearnog potencijala. Kako bi, inače, drukčije? Ili i za to postoji alternativa?

Rusi pokazuju jak interes za razvoj međusobne industrijske saradnje, pa i kooperacije. Očekuje se osnivanje potkomiteta koji bi se koncentrisao na građenje čvrstih veza u avio industriji. Čak i izmeštanje nekih kapaciteta transportne avijacije u Kinu. Rusi pokušavaju i da Kineze uvuku u izgledan projekat gradnje "RRJ" aviona, sada još pod apsolutnom paskom legendarnog Suhoja.

Na terazijskom tasu je, međutim, još uvek naftni dil do makar čijeg je jednog kraka - planiranog magistralnog naftovoda iz istočnog Sibira do Pacifika - Kinezima izvanredno stalo. Neobično, ali "naftna trgovina" između dva suseda se još obavlja krajnje konzervativnim metodima. Železnicom i njenim cisternama, čiji je kapacitet prema narastajućim potrebama sve više ograničen. Prošle godine je dotureno samo 7,7 miliona tona.

Pomalo "čudna" odluka ruske vlade iz 2003. godine da se linija naftovoda, duga 4.100 kilometara,

izvede do Pacifika, a ne prema kineskoj granici, tumačena je svojevremeno od strane mnogih analitičara kao pobjeda "japanskog nad kineskim interesom". Projekat vredan 11,5 milijardi dolara, kojim bi se, sem Japanu, sibirski nafta prosipala i u južnokejske rafinerijske rezervoare, trebalo bi da bude finalizovan do 2008. godine.

Peking je od početka, međutim, urgirao da se jedna grana zaputi ka kineskoj borduri. Pomalo tajnovita Putinova izjava da su ruska i kineska strana donele odluku da se reši taj problem još uvek nije skinuo sa dnevnog reda sumnje pojačane izostankom eventualnog potpisa na takav dil. Protokol između Transnefta i China National Petroleum Corporation je, međutim, ovaj put dobio "subscribe", što uliva ohrabrenje.

Sergej Lavrov, ruski ministar spoljnih poslova, pojasnio je da će praktična primena projekta započeti relativno skoro. Dodano je i to da će tehnička te ekonomska studija izvodljivosti, u zajedničkoj režiji, biti izvedene što je pre moguće. Iz kineskih izvora - sa nižih nivoa, doduše - skorašnjih nedelja stizala su, doduše, pomalo oprečna saopštenja o tome da Rusi šalju protivrečne signale, te da pokazuju malo razumevanja kako tržište stvarno funkcioniše. Da li je sve ovo dovoljno da se "obori" "velika tajna" međusobnih odnosa, regionalnih interesa, ali i svetske politike - videćemo vrlo skoro.

U zaleđu

U zaleđu svega karakteristični su odjeci u člancima nekih ruskih novina u kojima se sugerije da preveliki uvoz kinske robe na rusko tržište ima, ili će imati, krajnje nepovoljan efekat na stabilnost ruske ekonomije, pa i buduću bezbednost zemlje. Pod pretnjom su, navodno, čitavi sektori industrije. Kaluliše se i sa preteranim prodajama oružja budućoj svetskoj velesili koja bi, eventualno, mogla zapretiti velikim nenaseljenim prostorima prebogatog Sibira. Polazi se od stanovišta da Kina nema preteranog interesa u Rusiji, te da je uglavnom zainteresovana samo za gas i petrolej.

A sve bi možda ipak trebalo staviti u kontekst onoga što je Vladimir Putin, u autorizovanom članku u Wall Street Journal-u, nedavno napisao, da bi energetska distribucija trebala u potpunosti biti vođena ne prioritetima male grupe najrazvijenijih, već služiti ciljevima globalnog razvoja. Na toj liniji, trebalo bi, dodao je, kreirati i sistem energetske bezbednosti osetljiv po interese "cele međunarodne zajednice". Zna se da razvoj, danas, čak i previše ubedljivo, predvode, pre svih, Kina, potom Indija i ostale novoreformisane ekonomije.

Ili je sve to, možda, tek "zgodan izgovor" za krajnje dramatično izmenjen "svetski energetski poredak"? U kome, naravno, Rusija, već sada, igra prelomnu rolu.

izvor: "Ekonomist magazin"